

Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова науково-методичної
ради НУВГП
е-підпис Олег ЛАГОДНЮК
13.09.2021

07-03-76s

СИЛАБУС

освітньої компоненти

SYLLABUS

<i>КОГНІТИВНІ ПРОЦЕСИ І МЕТОДИ ЇХ ДОСЛІДЖЕННЯ</i>		<i>COGNITIVE PROCESSES AND METHODS OF THEIR RESEARCH</i>	
Шифр за ОП	ПП11	Code in Educational Program	
Освітній рівень: магістерський (другий)	Educational level: Master's (first)		
Галузь знань Соціальні та поведінкові науки	05	Field of knowledge: Social and behavioral sciences	
Спеціальність Психологія	053	Field of study: Psychology	
Освітня програма Психологія		Educational Program: Psychology	

Силабус навчальної дисципліни «Когнітивні процеси і методи їх дослідження» для здобувачів вищої освіти ступеня «магістр», які навчаються за освітньо-професійною програмою Психологія, 053 Психологія. Рівне. НУВГП. 2021. 12 стор.

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/18502>

Розробник силабусу: *Ставицький О.О., доктор психологічних наук, професор*
Силабус схвалений на засіданні кафедри суспільних дисциплін
Протокол № 1 від 26.08.2021 року

Завідувач кафедри: *Олексін Ю.П., доктор пед наук, професор*

Керівник (гарант) ОП: *Папуша В.В., кандидат психологічних наук, доцент*

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ
Протокол № 1 від “02” вересня 2021 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ: *Ковшун Н.Е., д.е.н., професор*

№ документа в ЕДО НУВГП: СЗ №-4527

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	<i>магістр</i>
Освітня програма	<i>Психологія</i> http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/18502
Спеціальність	<i>053 Психологія</i>
Рік навчання, семестр	<i>1, 1</i>
Кількість кредитів	<i>6</i>
Лекції:	<i>32 годин / 6 годин</i>
Семінарські заняття заняття:	<i>30 годин / 8 годин</i>
Самостійна робота:	<i>118 годин</i>
Курсова робота:	<i>ні</i>
Форма навчання	<i>Денна / заочна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>іспит</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА	
Лектор 	Ставицький Олег Олексійович, доктор психологічних наук, професор.
Вікіситет	http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9
ORCID	https:// ceuOrcid.org/0000-0002-0792-5036
Як комунікувати	o.o.stavytskyi@nuwm.edu.ua Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE
ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ	
Анотація навчальної дисципліни, в т.ч. мета та цілі	
<p><i>Предметом вивчення навчальної дисципліни «Когнітивні процеси і методи їх дослідження» є когнітивні, тобто пізнавальні процеси людської психіки та психологічні механізми переробки інформації, які їх забезпечують.</i></p> <p><i>Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомленням</i></p>	

студентів із сучасними психологічними теоріями та методичними підходами до психологічної проблеми репрезентації знань, а саме, основна увага приділяється тому, яким чином людина одержує інформацію, як ця інформація нею представлена в когнітивних процесах, яким чином інформація зберігається у нашій пам'яті та впливає на поведінку людини.

Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=3649>

Компетентності

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
 ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
 ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
 ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
 ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
 ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.
 ФК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
 ФК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
 ФК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.
 ФК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
 ФК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
 ФК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
 ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній

та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

РН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

РН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

РН10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

Структура навчальної дисципліни

Теми лекційних занять:

1. КОГНІТИВНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК ГАЛУЗЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ

Опис теми: Визначення поняття «когнітивна психологія» її основні категорії. Когнітивна психологія як галузь та як наукова школа у психології.

Об'єкт і предмет дослідження з когнітивної психології. Завдання когнітивної психології.

Місце когнітивної психології у системі психологічних наук, її значення для розвитку таких галузей як загальна психологія, психологія особистості, психологія розвитку, інженерна психологія, психологія праці. психотерапія.

2. ОСНОВНІ ТЕОРІЇ КОГНІТИВНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Опис теми: Етапи розвитку когнітивної психології. Класичний когнітивізм та конструктивізм. Когнітивізм як похідна від необіхевіоризму. Класичні вчення та ідеї когнітивізму. Некласичний когнітивізм: вплив структуралістської методології, психологічної герменевтики. Трансформаційна граматика Н.Хомського. Н.Хомський та критика біхевіоризму. Теорія когнітивного дисонансу.

Постнекласичний когнітивізм: конструктивізм. Особистісний конструктивізм. (конструктивний альтернативізм). Соціальний конструктивізм та конструкціонізм. Радикальний конструктивізм.

3. ФІЛОСОФСЬКІ Й МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОГНІТИВНОЇ ПСИХОЛОГІЇ. КОГНІТИВНІ ПРОЦЕСИ І МЕТОДИ ЇХ ДОСЛІДЖЕННЯ

Опис теми: Філософські джерела когнітивної психології. Погляди вітчизняних психологів на філософські та методологічні проблеми когнітивної психології.

Рання експериментальна психологія. Перші методичні підходи до психології пізнання. Вундт та джерела психології. Проблеми психіки та тіла в когнітивній психології. Психологія наука про поведінку та фізичні гештальти. Досвід Галілеєвської перебудови психології. Європейський ідеал романтичної науки. Романтизм у психології як антитеза позитивізму.

Від натурфілософії до нейропсихології. Внесок фізіології та психології діяльності.

Модель обробки інформації. Сприйняття, розпізнавання паттернів. Увага. Пам'ять. Уява. Репрезентація знань. Мова. Мислення та формування понять. Еволюційна когнітивна психологія.

4. ІСТОРІЯ КОГНІТИВНОЇ НАУКИ

Опис теми: Поняття про думку. Діалоги Платона, Декарт, Юм, Кант про знання, його форми та джерела. Засоби отримання знань. Інтроекція як метод дослідження.

Юм та досвід. Закони асоціації ідей. Розробка класифікації психічних процесів.

Кант та джерела пізнання. Досвід та розумово-структурні компоненти знання. Три види психічних структур.

Філософія, когнітивна психологія та концептуальний аналіз.

Експеримент в когнітивній науці. Вільгельм Вундта та методологія наукового дослідження.

Переваги та недоліки когнітивного психологічного підходу. Визначення пізнання і система пізнавальних процесів. Прикладне значення сучасної когнітивної науки.

5. МОДЕЛІ СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНОГО РІВНЮ ПІЗНАННЯ

Опис теми: Відчуття та сприймання як психічні процеси. Теорія формування перцептивних дій. Сприймання як процес прийняття рішень. Етапи категоризації перцептивного образу. Категорія як

правило, за яким ми відносимо певні предмети спостереження до деякого класу. Теорія перцептивного циклу. Перцептивний захист.

6. КОГНІТИВНІ МОДЕЛІ ПАМ'ЯТІ ТА МНЕМОНІКА

Опис теми: Процеси та структура пам'яті. Плюралістична модель пам'яті Р. Аткинсона і Р. Шифріна. психологічну сутність когнітивістичних розробок пам'яті. Голографічна модель функціонування психіки. Мнемоніка. Концептуалізація пам'яті. Психолінгвістичний експеримент: валідність та надійність.

7. КОГНІТИВНІ МОДЕЛІ МИСЛЕННЯ

Опис теми: Загальна характеристика мислення. Історичні спроби моделювати мислення. Психологічна сутність мислення. Особливості когнітивних моделей мислення. Типи мислення за Дж. Брунером. Сутність первісного мислення за К. Леві-Стросом. Інтелект та штучний інтелект у когнітивізмі.

8. КОГНІТИВНІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Опис теми: Особливості когнітивних моделей мислення. Теорія розвитку мислення в онтогенезі за Ж. Піаже. Теорія розвитку мислення в онтогенезі за Дж. Брунером. Когнітивні стилі особистості.

9. КОГНІТИВНІ МОДЕЛІ ВІДНОСИН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ

Опис теми: Когнітивний напрям у психології особистості та соціальній психології. Теорія особистісних конструктів. Теорія когнітивного дисонансу. Гештальттерапевтична модель свідомості. Когнітивно-біхевіоральний напрям у психотерапії.

10. МОЗОК ТА СВІДОМІСТЬ

Опис теми: Нейрофізіологічні та філософські теорії свідомості. Критерії усвідомленого сприйняття. Проблема вивчення, опису та моделювання роботи головного мозку.

Методи нейрофізіології в психологічних дослідженнях. Модель обробки інформації.

Сучасні теорії свідомості та свідомий досвід. Модель окремих взаємодій та свідомого досвіду Шактера. Теорія загального робочого простору Баарса.

Функції свідомості та мнемоніка. Структура знання та майстерність. Теоретичний аналіз майстерності.

11. КОГНІТИВНІ НАУКА В ДІЇ (НА ПРИКЛАДІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ УВАГИ)

Опис теми: Головні феномени уваги. Експериментальне дослідження уваги в когнітивних дослідженнях. Когнітивні моделі та увага. Головні функції уваги. Психодіагностика уваги.

Увага як внутрішній контроль. Критерії виділення автоматизмів. Відчуття та сприйняття ілюзії. Попередні знання. Теорії сприйняття. Обсяг сприйняття.

Увага. Пропускна здібність та вибірковість уваги. Слухові сигнали. Моделі вибіркової уваги. Модель з фільтрацією Бродбент. Модель уваги Трейсмана.

Зорова увага. Автоматична обробка. Нейрокогнітологія уваги. Увага і людській мозок.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ:

Тема 1. (2 / 2 години)

Когнітивна психологія як галузь психологічного знання

Тема 2. (2 години)

Основні теорії когнітивної психології.

Тема 3. (2 / 2 години)

Філософські й методологічні основи когнітивної психології. Когнітивні процеси і методи їх дослідження

Тема 4. (2 години)

Історія когнітивної науки

Тема 5. (2 / 2 години)

Моделі сенсорно-перцептивного рівню пізнання.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ:

Тема 1. (4 / 2 години)

Когнітивні моделі пам'яті та мнемоніка.

Тема 2. (4 / 2 години)

Когнітивні моделі мислення.

Тема 3. (4 / 2 години)

Когнітивні моделі розвитку особистості.

Тема 4. (4 години)

Мозок та свідомість

Тема 5. (4 / 2 години)

Когнітивна наука в дії (на прикладі міждисциплінарних досліджень уваги)

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Взаємодія з людьми, загальнокультурна грамотність, здатність до навчання, здатність логічно обґрунтовувати позицію, навички

усного та письмового спілкування, уміння слухати і запитувати, формування власної думки та ін.

Форми та методи навчання

Методи навчання: демонстрація, навчальна дискусія, дебати; технології викладання: тренінги, рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, обговорення, презентації, міні-лекції, ситуаційні дослідження, навчання на основі досвіду, аналіз кейсів та інші.

Порядок та критерії оцінювання

Для досягнення цілей та завдань курсу студентам потрібно вчасно виконати завдання пов'язане із пошуком інформації стосовно вибраної професійної діяльності, оформити у презентаційний вигляд та представити-захистити перед групою студентів; вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом проставлення балів за визначеними критеріями, що вчасно доводяться здобувачам освіти. Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне створення презентаційного завдання, студент отримує такі обов'язкові бали:

- 10 балів за вчасне (згідно визначеного графіка) виконання завдання;*
- 10 балів за якісне оформлення завдання;*
- 20 балів за представлення завдання;*
- 20 балів за захист та відповіді на запитання.*

40 балів – іспит.

Усього 100 балів.

Студенти можуть отримати додаткові бали за: виконання рефератів, есе дослідницького характеру за темою курсу. Тему можуть дослідницької роботи вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали студентам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Лінк на нормативні документи, що регламентують проведення поточного та підсумкового контролів знань студентів, можливість їм подання апеляції: <http://nuwm.edu.ua/strukturni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezaleznoho-otsiniuvannia-znan/dokumenty>

Поєднання навчання та досліджень

Студенти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування наукових статей з тематики курсу. Здобувачі вищої освіти можуть використовувати отримані вміння з даного предмету для проведення прикладних та емпіричних досліджень в галузі екологічної психології.

В освітньому процесі використовуються методи психодіагностики та психорегуляції, а також новітні методики в галузі психології маніпулятивного впливу.

Інформаційні ресурси

1. Вестбрук, Д., Кеннерлі, Г., Кірк, Дж. Вступ у когнітивно-поведінкову терапію. Львів : Свічадо, 2014. – 420 с.

2. Дерев'янка С. П. Когнітивна психологія: навч. посіб. Для студентів вищих навч. закладів – Чернігів: Лозовий В.М. 2012. – 183 с.

3. Казміренко, В.П. ред., 2013. Засади когнітивної психології спілкування: монографія. Кіровоград : ІмексЛТД.

4. Солсо Р. Когнитивная психология. – 6-е изд.. – СПб.: Питер, 2006. – 589 с. – (Мастера психологии). Солсо Р. Когнитивная психология. – 6-е изд.. – СПб.: Питер, 2006. – 589 с. – (Мастера психологии).

5. Сучасні дослідження когнітивної психології (ICRACP 2020): матеріали наук.-практ. конф., м. Острого, 15 травня 2020 р. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2020. – 76 с.

Інтернет-ресурси:

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. URL: <http://www.lib.rv.ua/>

3. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44) / [Електронний ресурс]. URL: <http://cbs.rv.ua/>
Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>
http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php

4. ispp.org.ua – офіційний сайт Інституту соціальної та політичної психології АПН України

Дедлайни та перескладання
<p>Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Перездача модульних контролів здійснюється згідно http://nuwm.edu.ua/strukturni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezalezhnogo-otsiniuvannia-znan/dokumenti. Оголошення стосовно дедлайнів здачі та передачі оприлюднюються на сторінці MOODLE https://exam.nuwm.edu.ua/</p>
Неформальна та інформальна освіта
<p>Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про неформальну та інформальну освіту. http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/. Зокрема студенти можуть виконувати поставлені завдання, користуючись будь-якими валідними методиками та корекційними програмами.</p>
Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання
<p>До викладання курсу долучені викладачі кафедри. Викладач цього курсу, Папуша В.В., має практичний досвід. Проводить тренінги в Рівненському обласному центрі соціальних служб, Рівненському обласному центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій.</p>
Правила академічної доброчесності
<p>Усі здобувачі виконані навчальні завдання самостійно перевіряють на виявлення текстових запозичень через університетську платформу MOODLE http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Unplag. В аудиторії здобувачі не допускаються до списування та обману – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, не допущення до захисту роботи та ін.</p>
Вимоги до відвідування
<p>Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Якщо є довідка про хворобу чи іншу поважну причину то студенту не потрібно відпрацьовувати пропущене заняття.</p> <p>При об'єктивних причинах пропуску занять, студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі MOODLE https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=3649</p>

Здобувачі без обмежень можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки.

Оновлення

За ініціативою викладача зміст даного курсу планується оновлювати щорічно, враховуючи зміни у законодавстві України, наукових досягнень у галузі психології.

Студенти також можуть долучатись до оновлення дисципліни шляхом подання пропозицій викладачу стосовно новітніх змін у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи. За таку ініціативу студенти можуть отримати додаткові бали.

Академічна мобільність. Інтернаціоналізація

В НУВГП розроблені процедури для реалізації права здобувачам на академічну мобільність:

- Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Національного університету водного господарства та природокористування

<http://ep3.nuwm.edu.ua/4398/>

- Порядок перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності в Національному університеті водного господарства та природокористування

<http://ep3.nuwm.edu.ua/19458/>.

- Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#n8>.

Здобувачі можуть отримати доступ до таких міжнародних інформаційних ресурсів:

- електронні бібліотеки:

<http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/elektronni-biblioteki>

- Як знайти статтю у Scopus:

<http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/506-v-dopomogu-avtoram>

- База періодичних видань:

<https://www.scimagoir.com/>

- Можливості доступу до електронних ресурсів та сервісів:

<http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/516-mozhlyvosti-dostupu-do-resursiv-i-servisiv>